

NÉMET ÉS MAGYAR KÖTETKATALÓGUSOK SZÉPIRODALMI KÖNYVKINÁLATA

Iszai Zoltán

Közismert -de ritkán alkalmazott- mód a könyvtári állomány elemzésére egy mintakatalógus összehasonlítása egy tényleges gyűjteménnyel. Jóllehet, ez az, ami általános megjegyzéseken túl kézzelfogható iránymutatást adhat az állománygyarapítónak. Meghatározhatja: egy bizonyos állományrészből egy mintához képest pontosan, akár cím szerint is, mi hiányzik. A gyarapítás általános állapotára az ilyen vizsgálatkor induktív alapon következtetünk és az egymással azonos karakter szerint összeálló címcsoportok kifejezte állománygyarapítási hiányok vagy túlzások kimutatásával az állománygyarapítót stereótípi hibáira meggyőzően figyelmeztetjük.

Az így megbírált állománygyarapítónak ezekután mulhatatlan kötelessége, hogy a megjelölt könyvekről példányszámdöntéseket hozzon (perspektivikusan felbecsülje várható forgalmukat) és lebonyolítsa megrendelésüket.

Ilyen mintakatalógusos vizsgálatnak kell tekintenünk a Könyvtártudományi és Módszertani Központ 1961-ben és 1963-ban, kiskönyvtárakban végzett nagyvolumenű törzsanyagelőfordulási vizsgálatait.

Felmérésünkre, amely ebből a módszerből ered, három -nagyjából azonos jellegű- mintakatalógust választottunk. Közös vonásaik:

1. Mindhárom városi könyvtári állományból készült.
2. Mindhárom olvasóknak -vagy olvasóknak is- készült, tehát nem állománygyarapítási -szakmai- tanácsadó.
3. Mindhárom válogatott központi olvasói katalógusnak tekinthető, szépirodalmat tartalmaz, olvasásszociológiailag azonosítható közönségnek szól.

A mi könyveink. Bp. 1965, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. (Szépirodalmi rész.) 7-171. p.

Romane, Erzählungen, Novellen. Köln, 1965, Creven u. Berchtold. 214 p.

Romane, Erzählungen. Potsdam 1963, Stadt und Bezirksbibliothek. 174, 240 p.

Különbségeik, melyek a vizsgáldás szempontjából elhanyagolhatóak, vagy kisjelentőségűek:

1. Más-más az annotációs módszerük, illetve a magyar nem annotált.
2. A három közül kettő tisztán szépprózát, a harmadik -a magyar- ismeretterjesztő, illetve szépirodalmi verses és drámai anyagot is tartalmaz. (Ezt a vizsgálatból kirekesztettük).
3. Közülük a nyugatnémet a másik kettőtől világnézetileg merőben elütő állománygyarapítási felfogást tükröz. (Ez az elemzés során konkrét megvilágítást nyert).

A különbségek felsorolásából is nyilvánvaló, hogy a vizsgálat nem tűzhet ki célul például annak elemzését (ad 1), hogy a tartalmazott anyag az olvasókra milyen elképzelhető hatást gyakorolhatott, hiszen kétségtelen, hogy már csak az annotációk megléte, vagy minőségi hierarchiája az annotált, illetve a jobban, tartalmasabban ismertetett művekre hívhatja fel a figyelmet; (ad 2) nem vállalhattuk, hogy az anyag elrendezése, csoportosítása, beosztása, indexelése, tipografizálása, egyszóval szerkesztése felől mondjunk véleményt, mert ez, bár kézenfekvő, de tulságosan egysíku kérdés; (ad 3) nem akartuk számon kérni a szellemi kiadóktól (budapesti Szabó Ervin Könyvtár, potsdami megyei könyvtár és a kölni városi könyvtárosok Otto Eugen-Vacour vezette szerkesztőségi kollektívája) a három katalógusban tükröződő, a saját ország könyvkiadásához képest jó vagy szegényes állománygyarapítási politikát. Hiszen egyrészt: a saját ország könyvkiadása a közművelődési könyvtár gyarapítását mindennél döntőbben befolyásolja, másrészt, ha már olvasói mintakatalógusról van szó, annyit illő feltételeznünk, hogy az olvasásra e három katalógusban ajánlott gyűjtemény az adott közönség izlését megközelítően fedi.

Éppen itt keresendő a vizsgálat elvi kiindulása. Ha elfogadjuk - márpedig: közhely- hogy egy ország lakosságának szellemi arculatát szinesítik, megfoghatóbbá teszik a lakosokról szóló olvasásszociológiai ismeretek, akkor feltétlenül vizsgálatra érdemesnek kell tartanunk az olvasásvizsgálati ismeretkomplexum kiindulópontját, az olvasásra kínált művek által hordozott szellemi tartalmat. Egy hosszabb idő alatt létrejött, számos, exaktan le nem írható, de valamennyi gyakorló könyvtárosban tudatos, szinte ujjheggyel tapintható olvasási és "olvasatási" tapasztalatot magában hordó könyvtári állomány az érte számára már tartalmaz ilyen tanulságokat. Hát még az eggyel magasabb fokon szelektált mintakatalógus! Három mintakatalógus egyezései és különbségei pedig érdekes támpontokat adhatnak arról: milyen és mekkora az a szellemi világ-darab, melyet a más-más országokban élő ideális olvasó bejárhat.

A vizsgálat technikája - szépirodalmi művekről lévén szó, ahol a

szerző neve a rendező elem - igen egyszerű. Az egyik katalógus alapulvételével a másik kettőn is megjelölendők az azonos nevek. Ha a teljes anyagon végigmentünk (és sikerült kiküszöbölni a nyelvi sajátosságok miatt a betűrendet itt-ott felborító különbségeket) maguktól adódnak a teljes (jelen esetben mindhárom katalógusra kiterjedő) egyezések, a részleges (két-két katalógust érintő) azonosságok és a (mindhárom katalógusból kimutatható) különbségek. Ezután készülnek (ésszerű kihagyásokkal) az írónevek jegyzékei, amelyek a hozzáértő számára következtetések levonására adnak alkalmat.

Mi a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár mintakatalógusát vettük alapul. Ezért a korrespondencia-jegyzékek-et (a fontosabb írók neve után a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár mintakatalógusában található művek számával) a következő sorrendben közöljük.

1. Mindhárom katalógusban egyformán szereplő nevek.
2. A Mi Könyveink-katalógusnak a kölniével egyező nevei.
3. A Mi Könyveink-katalógusnak a potsdamiével egyező nevei.
4. A potsdami katalógusnak a kölniével egyező nevei.
5. Csak a kölniben szereplő nevek.
6. Csak a potsdamiban szereplő nevek.
7. Csak a Mi Könyveinkben szereplő nevek.

A jegyzékek csak külföldi írókat tartalmaznak, magyarokat nem. A vizsgálatnak a magyar nevekre, illetőleg a magyar címekig terjedő dokumentációja a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban hozzáférhető.

1. sz. tábla Mindhárom katalógusban szereplő nevek

Aldridge	Cervantes	Fallada (2)
Andersen-Nexó (6)	Conrad	Feuchtwanger (8)
Andrzejewsky	Cooper, F.	Fielding (2)
Aragon (8)	Coster	Flaubert (3)
Balzac (28)	Csehov (5)	Fontane (3)
Boccaccio	Csernisevszkij (2)	France (16)
Borchert		Frank, L. (4)
Böll (4)	Dabrowska	
Brandys	Daudet (4)	Galsworthy
Brecht	Defoe (2)	Gladkov (6)
Brontë, Ch.	Dickens (10)	Goethe (2)
Brontë, E.	Diderot (5)	Gogol (7)
Caldwell (2)	Dosztojevszkij (10)	Goncsarov (3)
Capek (10)	Döblin	Gorkij (24)
	Dreiser (3)	Greene (4)

Hartung
 Hasek (6)
 Hauff
 Hawthorne
 Hemingway (8)
 Hesse
 Hoffmann (2)
 Hugo (6)
 Keller (3)
 Kipling
 Kleist
 Korolenko (6)
 Kuprin (6)
 Lagerlöf
 Lampedusa
 Laxness (4)
 Lermontov (2)
 Lesage
 Lewis (8)
 London (13)
 Lu Hszin (3)
 Mamin-Szibirjak (5)
 Mann, H. (4)
 Mann, T. (10)
 Manzoni
 Martin du Gard (4)
 Maupassant (10)

Melville
 Merimée (4)
 Meyer, C. F. (3)
 Miller, A.
 Mörike
 Multatuli
 Nemcova (2)
 Nyilin (2)
 Otcenasek
 Panova (5)
 Pirandello (2)
 Poe (2)
 Pratolini (4)
 Prévost, A.F.
 Prus (2)
 Puskin (2)
 Raabe
 Remarque (2)
 Reymont (2)
 Rolland (6)
 Roth
 Roumain
 Renn (2)
 Sadoveanu (7)
 Sand
 Schiller
 Solohov (7)

Schwartz-Bart
 Scott (5)
 Seghers (7)
 Shaw (2)
 Steinbeck (8)
 Stendhal (5)
 Stevenson (3)
 Storm (3)
 Swift (3)
 Szimonov (5)
 Thackeray (6)
 Timmermans
 Tolsztoj, A. (8)
 Tolsztoj, L. (13)
 Traven (10)
 Tucholski (3)
 Turgenyev (8)
 Twain (6)
 Vercors (4)
 Verga (3)
 Voltaire (2)
 Weisenborn
 Werfel (4)
 Wolfe
 Zola (19)
 Zuchardt
 Zweig, A. (5)

E csoport íróinak összképéből valamennyi jártas állománygyarapító tisztán látja legfontosabb jellegzetességüket. Ez itt a klasszikusok (mint Balzac, Cervantes, Dickens, Flaubert stb.), a "nagyok" (mint Aragon, Csehov, Dreiser, Gorkij stb.) mint "igazán jók" (mint Böll, Caldwell, Dabrowska, Feuchtwanger stb.) és a nem érdemtelenül sikeresek (mint Andrzejewsky, Borchert, Fallada stb.) tisztos gyülekezete. Bárki, aki megbecsüli a komoly, valóságfeltáró szándéku szépirodalmat, könyveik közül nemzetiségre, korra és stiluseszményre való tekintet nélkül vásárol, olvasásra ajánlja és tiszteli őket. Az a néhány író, aki ismert, de nem sorolható teljes bizonyossággal (mint Hartung: a Csodagyerekek szerzője, a drámairóként kiváló Miller: Gyujtópont-jával, vagy Felix Timmermans Pieter Breughel-ével) a témaválasztás (náci-szatira, filmsikerrel a háta mögött, antiszemitizmus Amerikában, világhírű festő irodalmilag is kitűnő életrajza) miatt örvend ilyen mértékű közkedveltségnek.

A fenti csoportokba tartozó írók esetében nem beszélhetünk nagyarányú "szóródásról". Egyforma megbecsülésben részesülnek mindhárom ország könyvtári állománygyarapításában és ebből következethetően a nemzeti könyvkiadásban is. A diszkriminációra és okaira a következő táblázat szolgál példákkal.

2. sz. tábla

A budapesti és kölni katalógusban megegyező nevek

Akutagawa	Huch	Pérez-Galdós (2)
Alain-Fournier	Hughes	Pons
Anderson	Hurtado de Mendoza	Pontoppidan (2)
Andrejev	Istrati (2)	Priestley
Babel	Jacobsen	Proust
Bates (3)	Jens (2)	Rabelais
Bengtsson	Jerome (2)	Radiguet
Berto	Jimenez	Ramuz (3)
Björnson (2)	Joyce (2)	Rémy
Bloch	Kafka	Renard
Bloom	Kazakov	Renault
Bochenski	Kazantzakis	Rilke
Bojer	Kästner (2)	Rinser
Bunyin (2)	Kessel	Roberto
Buzziati	Knight (3)	Saint Exupéry
Calvino (3)	Koeppen (2)	Salinger
Camus (3)	Krleza (6)	Sartre (2)
Cankar (2)	Lafayette	Schlumberger
Capote	La Mure	Shaw, I.
Car,	Lara	Sienkiewicz (6)
Cocteau	Larbaud	Sillanpää
Colette	Lee	Sillitoe
Druon (2)	Leszkov (4)	Sinclair (5)
Duhamel	Levi	Snow
Duras	Linklater	Solem Alechem (2)
Dürrenmatt (2)	Longosz	Spark
Erskine	Mann, K.	Sterne
Fast (6)	Mansfield (2)	Stone (2)
Faulkner (4)	Maugham (6)	Strindberg
Ferreira de Castro (3)	Mauriac (2)	Supervielle
Frisch	Maurois	
Fitzgerald, F. C.	Mc Cullers	Tammsaare
Garnett	Merle (3)	Thoma
Gide (2)	Milne	Toman
Giraudoux	Montherlant	Vailland (4)
Golding	Moravia	Wassermann (2)
Goytisolo (2)	Morris	Waugh (2)
Graves (3)	Mrozek	Wilde (3)
Green, J.	Muraszaki	Wilder
Hardy (3)	Neumann	Wells (5)
Hedajat	Nievo	Woolf
Hemon	Paton	Zuckermayer
Hölderlin	Pavese (2)	Zweig, S.(5)

A tanulság ebből először az, hogy a magyar katalógusnak a kölniével megegyező neveiben folytatódik a nyugati nagy írók felsorolása. Klasszikus már alig-alig akad, hiszen ezt a "keretet" az első táblázat kimerítette. De azért elő-

fordul. (Hedajat, Hölderlin, Hurtado de Mendoza, Lafayette, Larbaud, Longosz, Rabelais, Sienkiewicz, Sterne). Ennél jellegzetesebb a huszadik századi első harmad nagy nyugati regényíró nemzedékének, ma is élő próza írási formák "eredetijei"-nek névsora. (Alain-Fournier, Cocteau, Colette, Duhamel, Faulkner, Gide, Joyce, Kafka, Mansfield, Mauriac, Montherlant, Proust, Saint Exupéry, Sartre, Wilde, Woolf). A két világháború között, vagy közvetlenül utána divatos (de ettől még színvonalas) kortársak: Erskine, Garnett, Giradoux, Graves, Hughes, Istrati, Jerome, Kästner, Knight, Maugham, Maurois, Priestley, Ramuz, Roberts, Sinclair, Supervielle, Wassermann, Waugh, Wilder, Zweig, S. A kölni katalógus szempontjából érdekes néhány nagy orosz és keleteurópai századeleji regényíró szereplése, (Andrejev, Babel, Cankar, Kazakov, Krleza, Leszkov) mégpedig abban a szituációban, hogy ugyanekkor ezek az írók a potsdami katalógusból kimaradtak. Végül: természetes - és a magyar katalógust, illetve könyvkiadást dicséri, hogy olyan jelentős újabb írók, akik jóértelmű best-sellerré válnak a nyugati könyvpiacra az eredeti nyelvre való tekintet nélkül hetek kérdése (Buzzati, Camus, Capote, Duras, Dürrenmatt, Frisch, Jens, Koeppen, Levi, Merle, Moravia, Mrozek, Salinger, Sillitoe, Spark) nem "estek" ki a magyar katalógussal való összehasonlítás során. Szándékos politikai diszkriminációról a kölni katalógus esetében nem beszélhetünk, de arról igen, hogy ebben a csoportban található leginkább az összefoglalóan (de minden értékítélet nélkül szólva) "nemrealista" széppróza alkotóinak tulnyomó többségét. A képet a politikai elzárkózás tendenciája felé inkább a következő táblázatok tanulságai tágitják, mégpedig a kölni katalógus "rovására".

3. sz. tábla

A budapesti és potsdami katalógusban megegyező nevek

Amado (10)	Chabrol (4)	Fagyevjev (3)
Anand (4)	Copic (2)	Fallas (2)
Apitz	Courtade	Fegyin (6)
Barbusse	Creanga (2)	Filimon
Becher (2)	Csakovszkij (3)	Fjodorov
Bédier	Csukovszkij (4)	Forsch
Bek (3)	Cusack (2)	Frank, A.
Birjukov (2)	Daix	Fryd (2)
Bondarev (2)	Davico (2)	Fucik (2)
Bredel (4)	Davidson	Furmanov (2)
Brüning	Dimov (2)	Fühmann
Bubjenov	Doherty	Fürnberg
Bürger	Drda (3)	Gamarra
Caragiale (2)	Erenburg (6)	German
		Gerstäcker

Glazarova (2)	Lindsay	Ptacnik
Goncsár	Majerová (4)	Pujmanová (5)
Gorbatov	Makarenko (2)	Putrament (2)
Grin (2)	Maltz (5)	
Groszman (2)	Marschwitza	Radetz
Hardy, F. (2)	Meinck (2)	Rudnicki
Harte (2)	Moberg (4)	
Hauser	Monod (2)	Siskov (2)
Hecko (2)	Msztiszlavszkij (3)	Scherfig
Henry, O. (2)	Mundstock	Schreyer (2)
Herzen	Munteanu (3)	Schuder (2)
Heym (3)		Stancu (4)
Ignatyev	Nachbar	Stil (5)
Ilf-Petrov (3)	Nagibin	Strittmatter (2)
Inber	Neruda	
	Newerly	
Jan	Noll	Szaltikov-Scsedrin
Jilemnicki	Novikov-Priboj	Szerafimovics (5)
Jirásek	Nyekraszov, V. (2)	Szolovjov (2)
Jobst	Nyeverov	Sztyepanov
	Nyikolajeva	
Karaszlavov (2)		
Katajev (3)	O'Casey	Tagore
Kazakevics (5)	Olbracht (3)	Teimur
Kaverin (2)	Opitz	Tillard
Kédros (2)	Osztrovszkij (2)	Thürk (2)
Ketlinszkaja (2)	Ovecskin (2)	Tokunaga
Kjellgren		Tretjakov
Kozsevnyikov (3)	Pausztovszkij (5)	Triolet (2)
Krátochvil (4)	Parmelin	Tyendrjakov (4)
Krimov	Pavlenko	
Kühn	Pervencev (3)	
	Petersen	
La Mora	Pilar	Uspenzskij
Lacis	Pluhar (2)	Vancura (2)
Lanoux	Polevoj (4)	Vazov
Lardner	Popovici	Versigora (2)
Lavrenyov	Pozner	Viga
Lem (3)	Prevost, A. (2)	Virta (2)
Leonov (6)	Prisvin (7)	Vries (4)

A kimondottan politikai szempontu kirekesztődést az olyan rangos írónevek bizonyítják többek között, mint Amado, Barbusse, Becher, Erenburg, Fagyeejev, Fegyin, Furmanov, Groszman, Ilf-Petrov, Inber, Katajev, Krimov, Leonov, Makarenko, Novikov-Priboj, Osztrovszkij, Pausztovszkij, Polevoj, Prisvin, Stil, Szerafimovics, Sztyepanov, Triolet. Ebben visszakisérthet a sematikus irodalomtól való félelem (ami a keletnémet könyvkiadást ilyen mértékben nem irritálja), de a fenti névsort összetéveszteni mondjuk egy ilyen névlistával, mint: Birjukov, Bubjennov, Gorbatov, Karaszlavov, Kazakevics, Ketlinszkaja, Kozsevnyikov, Msztiszlavszkij, Nyeverov, Nyikolajeva, Pavlenko, Pervencev, Versigora.

- elég otrombaság, még akkor is, ha ezek az írók egy-két művükkel tényleg rászolgáltak a rossz szájizt hagyó "kilógó-lóláb -irodalom" címkéjére és ezzel másokat is sematizmus-gyanussá tettek. (Nem beszélve arról, hogy az utóbbi névsorban sem lehet mindenkit egyszerűen és egyértelműen ad acta tenni).

Arra aztán, hogy a kis keleteurópai népek íróit a sematizmus-gyanu, a nemzeti nyelvbe szorítottsággal súlyosbitva milyen mellőzésbe kényszeríti, csak néhány - nálunk "bevált", jócsengésű, sokszor szinte nemzeti klasszikus név kapcsán utalnánk. (Caragiale, Copic, Creanga, Davico, Drda, Dimov, Filimon, Fucik, Hecko, Jilemnicki, Jirásek, Kratochvil, Lem, Majerová, Marschwitza, Munteanu, Neruda, Newerly, Olbracht, Popovici, Pujmanová, Putrament, Rudnicki, Stancu, Vančura). Ugyanebbe a kérdés-komplexumba tartozik a magyar írók szerepeltetése a két német katalógusban. Erről a Napjaink 1966. novemberi számában (6. p.) részletes ismertetés jelent meg. (Konkluziója eléggé lesújtó a magyar irodalom ismertsége szempontjából, itt a potsdami katalógus magyar nevei az örvendetesebbek számunkra.

A következő táblázatok - más tanulságok mellett - elsősorban a magyar könyvkiadás és gyűjtéspolitikai (nem mindig negatíven ítélendő) hiányainak, hézagainak kutatásához adnak támpontokat. (4., 5., 6.)

4. sz. tábla

A potsdami és a kölni katalógus egyező nevei

Crane	Hebel
Cronin	Kellermann
Eichendorff	Reuter
Hauptmann	Stifter

5. sz. tábla

Csak a kölni katalógusban szereplő nevek

Allen	Bernanos	Doderer
Algren	Bromfield	Dos Passos
Ammers-Küller	Buck	Duras
Andres	Bulwer	Durrell
Austen	Butor	
		Eliot
Barlach	Carossa	Ernst
Beckett	Cather	
Benét	Chesterton	Ferber
Bergengruen	Csokor	Forester

Freytag
Fusenegger

Gautier
Giono
Gotthelf

Grillparzer
Gunnarson

Hausmann
Heidenstam
Herzmanovsky-Orlando
Hilton
Hlasko
Huxley
Huysmans

James
Johnson
Jünger

Kasack
Klabund
Kreuder

Langgasser

Le Fort
Lewis, G.
Lewis, C. S.
Lin Yutang
Llewellyn

Mackenzie
Mailer
Malraux
Merezskovszkij
Meyrink
Mitchell
Monnier
Morgan

Nabokov
Nossack
Novalis

Orwell

Paszternák
Penzoldt

Robbe-Grillet
Romains

Saroyan
Sarraute
Sayers
Schaper
Schickele
Shallück
Seidel
Silone
Simenon
Spitteler
Stein
Szaburova
Szamjatin

Tieck

Unamuno
Undset

Valéry
Vulpius

Walpole
Wiechert

6. sz. tábla

Csak a potsdami katalógusban szereplő nevek

Joho
Kubka
Kurella
Lafitte
Leberecht
Lenz
Reimann
Reinowski

Scharrer
Schweickert
Selber
Turek
Uhse
Weinert
Weiskopf
Zimmering

Akad itt meggondolásra, megfontolásra való bőven. Miért nem szerepelnek a mi katalógusunkban ezek a nevek? Némelyik egyszerűen azért, mert már a katalógus lezárása után jelent meg magyarul. (Az eredeti és a magyar fordítás közti időkülönbséget most ne kutassuk...) Ilyenek: Austen, Duras, Huxley, James, Nossack, Simenon, Selber, Néhányuk a Nagyvilágból, vagy antológiákból ismert. Például Beckett, Butor, Hlasko, Robbe-Grillet, Sarraute. Másokat régen, -többnyire 1947 előtt már fordítottak, de kiadásukra újból nem került sor. (Kellermann, Stifter, Ammers-Küller, Bernanos, Chesterton, Dos Passos, Freytag, Gautier, Giono, Huysmans, Klabund, Llewellyn, Malraux, Meyrink, Morgan, Novalis, Romains, Sa-

royan, Schickele, Tieck, Undset, Unamuno, Valery, Walpole). Van közöttük pár katolikus író (Bernanos, Chesterton, Huysmans, Unamuno), néhányan a tipikus l'art pour l'art irányzatot képviselik, (Butor, Robbe-Grillet, Sarrante). Egyeseket nyílt politikai ellenségük (Merezszkovszkij, Orwell) zár ki, de kár haragot tartani például az egykori kollaboráns Giono-val, akinek a regényei Illyés Gyula gyönyörű fordításában vannak meg magyarul, amikor pedig a sokkal aktívabb kollaboráns Mautherlint-ot már újra kiadtuk. Vannak továbbá olyanok, akiknek le nem fordítása inkább figyelmetlenség. Gondoljunk Wieckert-re (Buchenwaldról szóló Haláltánc eredetiben már 1954-ben megjelent); Goethe sógora, Vulpius Rinaldójának esedékes irodalmi értékű fordítására, vagy Tieck Teodor Storméval egyenértékű novelláira. Ugyancsak nem lenne rossz, ha a mi katalógusunk ajánlhatná Ina Seidelnek, a németiség egyik nagy lelkiismeretvizsgálójának 1959-ben kiadott Michaeláját, a Kafka jobb megértéséhez is vezető Meyrink-műveket, valamint a szellemesen és filozófikusan anarchista Kreuder egyik-másik regényét. Ernst Jünger utópiái, Gotthelf, a nagy svájci klasszikus novellái, a világirodalmi nagyságrendű osztrák, Heimito Doderer és Franz Theodor Csokor regényei, vagy Hans Carossa, az 1956-ban elhalt német író utánozhatatlan hangulatu könyve egy öregedő férfi szerelméről (Geheimnisse des reifen Lebens) ugyancsak figyelmet érdemelnek.

Persze nem kívánjuk viszontlátni Bromfieldet, Pearl Sydenstricker Buck-öt, Edward Lytton Bulwert, James Hiltont, Lin Yutangot, Merezs-kovszkijt, vagy Margaret Mitchellt, mert vagy bornírtan reakcióso, vagy egyszerűen giccsörök. (Nem kívánjuk, de azért pl. Hilton meg is jelent!).

A 6. táblázatból is figyelmet érdemel néhány író. Ilyen Alfred Kurella szocialista kulturpolitikus, különösen Kleiner Stein in grossen Spiel c. 1961-ben készült művével, Jean Lafitte, a Békevilág tanács volt titkára 1956-ban írt Les hirondelles du printemps-ével, amely a francia kommunisták harcát mutatja be a fasiszta megszállók ellen, a 33 éves Brigitte Reimann a második világháborúban játszódó, orosz és német szerelmesekről írt művével (Die Frau am Prenger 1956 és 1962), a groteszk humoráért ismert Walter Karl Schweickertről nem is beszélve. (Der Ochse von Kulm-jából készült filmet mi is láttuk, s jó a Frauen wollen erobert sein c. alkotása.)| Turek, Uhse, Weinert, Weiskopf és és Zimmering regényei-elbeszélései is meggondolást igényelnek.

Arra azonban, hogy mégis milyen körülmények között a magyar könyvkiadás, minden különösebb magyarázat nélkül is kitűnő bizonyítékot szolgáltat s nem tud érdekes nevektől egyébként alaposan meg is tisztított következő - cikkzáró - lista.

Ajtmatov (2)	Erckmann-Chatrion	Meri
Alarcon	Esperanza	Mihail-Zamfirescu
Alcoforado		Minac (3)
Alleg	Farge	Mnacko
Amicis	Fjodorov, A. F.	Morrison (2)
Amis	Franko	
Apuleius	Fried	Neff (3)
Arconada	Fukazawa	Nusic (2)
Arghezi		Nyikulin (3)
Arland	Galan (2)	
Askenazy (3)	Gaskell	Olesa
Asturias	Gasperiini	Orbeliani
Atarov	Gibbon	Orzeszkowa
Aymée (2)	Ginzburg	Otero
	Guilloux	
Baklanov	Giumard	
Bass	Hardell	Palumbo
Bazin	Heliodorosz	Panzini
Beauvoir	Herlin	Parise (2)
Bednar (2)	Hikmet	Pelin (2)
Bennett		Petrescu
Bergholz	Infeld	Peyrefitte
Berto	Irwing	Platonov
Blasco Ibanez	Isherwood	Pogogyin (2)
Bonfanti	Ivanov, V. (4)	Potrc
Bolgar Bojan		Powys
Bozic	Jesensky (3)	
Branald (2)		Rebreanu (3)
Brandys (2)	Kielland	Roblés (2)
Breza	Kirst	Rousseau
	Kocsetov (2)	
Camilar (2)	Kraszewski	Semprun
Cao-Hszüe-csin	Kuznyecov	Smollett
Carpentier		Soler-Puig
Casanova	Lagin	Szergejev-Cenzskij (6)
Cela	Lalic	Szolzsényicin
Ceng-Pu	Lamartine	
Constant	Langfuss	Taurin
Conton	Lao Sö (2)	Teitelboim
Cooper, W.	Lara (2)	Thomas, D.
Courteline	Larni	Thomas, G.
Croft	Lawson	Tinjanov (5)
Cyrano de Bergerac	Leacock (2)	Tukakura
	Lessing	
Dabit	Lomboy	Valdés
De la Roche		Vallés (2)
Dessi	Mac Orian	Vigano
Dolega-Mostowicz (2)	Malaparte	Voynich
Donati	Mankowitz (2)	
Du Bois	Mao Tun (2)	Waltari
Dumitriu	Masters	Wodehouse (2)
		Zambrzycki (2)

Ugy tűnik végül is, hogy ez a katalógus tartalmazta a legarányosabban a klasszikusokat (hiszen a másik kettőből kimaradtak és itt szerepelnek olyan ne-

vek, mint Apuleius, Casanova, Erckmann-Chatrion, Heliodorosz, Orneliani, Rousseau, Smollett), a frissebb nyugati irodalmat jól kíséri figyelemmel (Amis, Aymée, Beauvoir, Bonfanti, Cela, Cooper W., Du Bois, Gibbon, Guilloux, Kirst, Langfuss, Malaparte, Parise, Powys, Semprun, Thomas) és választéket biztosít a szomszédnépek, sőt a távolabbi keleti népek irodalmából is. (Az utóbbira például szolgálhatnak Cao-Hszüecsün, Ceng-Pu, Fukaszawa, Lao Sö, Mao-Tun, Tukakura nevei - klasszikusok és maiak egyaránt). Itt bukkannak elő a németység lelkifurdalásának alábbhagyását jelző olyan, nálunk kitünőnek elismert művek, mint: Kirst: 08-15, avagy Asch őrvezető kalandos lázadása, Langfuss: Homokpoggyász, Malaparte: Kaputt és Semprun: Nagy utazás. (Ne feledjük: a keletnémet katalógus 2 évvel korábbi a kölninél!)

Mint már említettük, hely hiányában nincs mód és lehetőség kitérni a vizsgálati dokumentáció valamennyi felszínre került jelenségének elemzésére. A nevéken túlmenően a művek is ilyen vagy olyan csoportosításban, mindig új és új jelentéstartalmakat hordoznak magukban és tetszés szerint tovább rendszerezhetők - értelmezhetők. Ezzel arra szeretnénk megegyeszer és nyomatékosan rámutatni, hogy ilyen egyszerű (tulajdonképpen primitív) kutatási módszerekkel elvégezhető elemzés számos megszívlelendő tanulsággal szolgálhat a hosszabb távú könyvtári gyűjtőmunka és könyvkiadás, és nem utolsósorban más nemzetek olvasási lehetőségeinek megismerése és értékelése szempontjából.